

Klima og Miljødepartementet

Stavanger, 31. oktober 2025

Høringsuttalelse til tiltaksplan for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

INNLEDNING

Det vises til KLDs høringsbrev av 2. juli 2025, med forslag til tiltaksplan for villrein.

Stavanger turistforening (STF) er sørvestlandets største friluftsforskningsorganisasjon med over 27 500 medlemmer og et omfattende hytte- og rutenett med 46 hytteanlegg. Store deler av foreningens hyttenett i fjellet ligger i villreinområdet og er derved berørt av forslagene i tiltaksplanen.

STFs rutenett grenser i øst mot DNT Sørs tilsvarende nett i Setesdal Vesthei. Denne uttalelsen er samordnet med DNT, slik at hver av foreningene gir uttalelse om de tiltakene som berører hver av foreningene.

DNT sentralt gir også en generell høringsuttalelse til arbeidet med tiltaksplaner datert 31. oktober 2025. Vi henviser til denne for mer overordnede innspill.

SAMMENDRAG

- STF er opptatt av å bedre villreinens leveforhold, og vil bidra med tiltak i egen virksomhet for å nå slike mål. Hovedgrepet i tiltaksplanen vil for STF være en omfattende omlegging av hytte- og rutenettet.
- Tiltakene må være kunnskapsbaserte.
- Ved prioritering av ulike tiltak må de tiltakene som best kan forbedre tilstanden til trafikklys gult eller grønt prioriteres.
- Mange av tiltakene kan gjennomføres med kompenserende handlinger som ivaretar friluftsliv på andre steder eller på andre måter, slik at summen av tiltak blir positiv for villreinen samtidig som ulempene for friluftsliv dempes.
- Det er viktig at tiltaksplanen som vedtas danner rammen for hva som skal gjennomføres, slik at fokus kan rettes mot gjennomføring av det som nå blir bestemt.

De viktigste tiltak STF støtter og ønsker å gjennomføre:

- Omlegging av hytte- og løypenett (tiltak 45) er det sentrale tiltaket for STF, og innebærer en vesentlig omlegging av rutenettet. STF er villig til å gjennomføre tiltaket, forutsatt at alle nødvendige tillatelser og finansiering er på plass, og at det ikke fremmes andre tiltak som endrer balansen i tiltakspakken.
- Den planlagte omleggingen innebærer at tre hytter fjernes fullstendig, en hytte går kraftig ned i bruk, samtidig som det bygges to nye hytter. Samtidig nedlegges over 60 km

merkede stier, som erstattes med 30 km ny merket sti i mindre sårbare områder.

- Omlegging av konseptløypa «Ryger» til å ende i Lysebotn er en viktig del av omleggingen av løypenettet, for å kanalisere ferdselen i mer villreinvennlig retning.
- Naturrestaurering i form av tilbakeføring av veien langs Blåsjø til Skreivasskleivane støttes fra STF.
- STF mener det er avgjørende at villreinfondet blir gjort tilgjengelig for finansiering av tiltak, for rask gjennomføring.
- STF støtter tiltak for å redusere motorferdsel og arbeider allerede for å minimere nyttetransport med skuter og helikopter.
- STF støtter informasjons- og veiledningstiltak, og har allerede prosjekter for å gjøre ferdselsregler tilgjengelig på ut.no. DNT og andre friluftsjaktører bør involveres i videre arbeid.
- STF støtter arbeidet med å øke kvalitet og profesjonalitet i guidede reiselivsopplevelser, og vil følge opp dette lokalt.
- STF støtter tiltak om rapportering av villreinobservasjoner og vil bidra til dette.
- STF støtter tiltak knyttet til jakt, men mener de bør skjerpes. Særlig bør man unngå jakt i kritiske trekkpassasjer der annet friluftsliv skal begrenses, og i vestområdene før stammen har etablert seg på et bærekraftig nivå.
- STF støtter kartlegging av påvirkninger fra anleggsveier, men understreker at eventuelle begrensninger må være kunnskapsbaserte.
- STF støtter fortsatt evaluering og revisjon av tiltaksplanen, men understreker viktigheten av forutsigbarhet for å kunne gjennomføre de tiltakene som blir besluttet i denne versjonen.
- STF støtter flere tiltak for å redusere barriereeffekter, som forskyvning av åpningstid på Brokke-Suleskardvegen og vurdering av tiltak på E134.

De viktigste kritiske merknader eller tiltak STF ikke støtter:

- STF støtter ikke tiltak som generelt reduserer ferdselen i fjellet uten at det gjelder problemområder som er identifisert i kunnskapsgrunnlaget.
- Stenging av Blåsjøveien til Oddatjørndammen og Førrevassdammen støttes ikke, da tiltaket vil begrense mulighetene for friluftsliv uten at fordelen for villrein er vesentlig.
- STF støtter ikke forslaget om sykkelforbud på veien til Storrassdammen, da styring av ferdsel ut i terrenget kan håndteres med mindre inngripende tiltak.
- Restriksjoner på oppkjørte løyper i Flatsøldalen i Sirdal kan virke mot sin hensikt, da slike løyper bidrar til å kanalisere ferdsel bort fra villreinens kjerneområder.
- Utsatt brøyting av veien til Mostøl i Suldal eller stenging av veien vil kunne medføre parkeringskaos og andre vanskeligheter for friluftsbruk, uten at det gir stor gevinst for villreinen.

GENERELLE MERKNADER

STF er positiv til at det utarbeides tiltaksplaner og ser dette som sentralt for en samordnet innsats for å bedre villreinens levekår. Vi ser viktigheten av å gjøre en innsats for å sikre villreinens levekår, og ønsker å bidra til å forbedre forholdene gjennom å gjøre tiltak i vår egen drift og i vår tilrettelegging for friluftsliv.

Spesielt er vi positiv til at tiltaksplanene søker å balansere hensynet til villreinen opp mot andre samfunnsinteresser som folkehelse, friluftsliv og næring. Generelt synes forslagene å balansere slike hensyn på en god måte. Det er vårt håp at tiltaksplanene vil danne en ramme for videre oppfølging fra offentlig forvaltning på mange nivå, bedrifter og organisasjoner, slik at tiltakene kan settes ut i livet og resultere i endringer som virker.

For å oppnå dette er det viktig at pågående prosesser blir godt koordinert, og at rammene som nå foreslås opprettholdes for en viss tid, slik at ressursene ikke blir brukt på krevende omkamper og nye diskusjoner om tiltak, fremfor å få gjennomført de tiltakene som blir vedtatt.

I det følgende vil vi fokusere på tiltak som enten skal gjennomføres av STF eller som vil påvirke vår virksomhet eller det almene friluftslivet. Likevel må vi understreke viktigheten av at alle må bidra, som Klima- og miljøministeren ofte har understreket offentlig. STF og DNT ønsker å gjøre sitt, men for å få legitimitet til dette blant medlemmer og andre friluftsutøvere, er det viktig at også kommuner, kraftutbyggere, jegere og grunneierinteresser bidrar slik at det i sum blir kraftfulle tiltak med positiv effekt.

Det vil fremgå nedenfor at STF er villig til å gjennomføre omfattende tiltak basert på frivillighet. Et generelt forbehold knyttet til alle disse tiltakene er at det før gjennomføring oppnås alle nødvendige offentlige tillatelser og grunneiersamtykker som er nødvendig. For STF og friluftinteressene er det sumvirkningene av alle endringene som er avgjørende. Det er derfor viktig å ha forutsigbarhet for at alle tiltakene som inngår i totalløsningene kan gjennomføres. Vi vil derfor søke å få alle slike forhold avklart før vi kan starte gjennomføring av tiltakene.

Tilsvarende er det et generelt forbehold om at alle tiltak må fullfinansieres. Driften av STF's hytter i høyfjellet gir noe driftsinntekter som dekker drift og vedlikehold, men ikke nok til å dekke investeringer. Omleggingene som vi her vil gjennomføre vil beløpe seg til flere titalls millioner, som vi forutsetter vil bli finansiert eksternt.

Dersom tiltaksplanen vedtas og følges opp av alle involverte slik at nødvendige tillatelser og finansiering er plass i løpet av 2026, vil vi legge opp til fysisk gjennomføring av tiltakene som et prosjekt gjennom perioden 2027 til 2029.

OM SYSTEMATIKKEN I TILTAKSPLANARBEIDET, SPESIELT HENSYNET TIL FERDSEL

Arbeidet med kvalitetsnorm og tiltaksplaner er basert på en systematikk der det i utgangspunktet er identifisert utvalgte fokusområder. Det er vurderingen av status for disse som har gitt grunnlag for å sette tilstanden til rødt, og som krever at det iverksettes tiltak.

Målsettingen for tiltaksplanene er å endre status til grønt eller gult. For å nå dette målet må tiltakene målrettes mot de faktorene som begrunner status rødt, slik at dette kan bedres.

I tiltaksplanen, og i mange av høringsinnspillene som nå kommer til denne, foreslås det tiltak som er lite målrettet mot de særskilte utfordringene som er identifisert i kunnskapsgrunnlaget. Det vil derfor være tvilsomt om slike tiltak vil kunne endre situasjonen til status gult, ut fra systematikken som er valgt i kvalitetsnormen.

Kunnskapsgrunnlaget viser at situasjonen for villreinen i Ryfylkeheiene på mange måter er god. Dyrene har god helse, nok mat og bortsett fra planlagt nedskyting av bukk pga CWD så er bestandsforholdene positive, selv om stammen nå er mindre enn målsettingen.

Ryfylke særkjennes også av at omfanget av menneskelig ferdsel langt inn i fjellet er lavt sammenliknet med andre viktige villreinområder i Norge. Trafikken er svært konsentrert rundt hyttesentrene på Våglid, Hovden, Sirdal og Gullingen. Langt inne i fjellet, på STF's rutenett, er ferdselen svært lav (typisk 2-4 passeringer per sti per dag i snitt i høysesong). Dette har vært stabilt og til dels avtakende de siste 20-30 årene. Det er derfor ikke grunn til å frykte noen stor økning i ferdsel i de indre fjellområdene.

Hovedutfordringen for Ryfylkeheiene er sårbarheten av de *funksjonelle trekkpassasjene*, som hindrer villreinens bruk av enkelte områder.

Flere foreslåtte tiltak synes å være basert på en grunnleggende holdning om at all ferdsel i villreinområder er negativt og må begrenses. Dette er ikke i samsvar med stortingsmeldingens føringer om "mer villreinvennlig ferdsel" og tilnærmingen med fokusområder i faggrunnlagene. Begrensninger i ferdsel kommer med en kostnad som må veies opp mot effektene det vil ha for villreinen. Vi aksepterer begrensninger i friluftslivet og i vårt tilbud, men slike tiltak må være treffsikre, basert på best mulig kunnskap og besluttet etter en nøye avveining. Generelt mener vi at det bør prioriteres tiltak som målrettet bedrer forholdene som er pekt på i fokusområdene og hvor tilstanden er dårlig.

Videre vil vi peke på at det i tiltaksplanarbeidet gjennomgående mangler en vurdering av årsaksforholdene til manglende trekkaktiviteter i enkelte områder. Spesielt gjelder dette i lys av dagens bestandsstørrelse.

Ved sammenlikning av dagens situasjon mot tidligere trekkmønster må man ta hensyn til at stammen i perioder har vært vesentlig større enn dagens bestand på 1 200-1 700 dyr, og bestandsmålet om 4 000 dyr. Det er en kjensgjerning at i perioder med stor bestand så blir dyrene tvunget til å bruke mer marginale områder, spesielt i vest. Når dyrene i dag ikke bruker disse områdene kan det være resultat av at de finner nok mat i de mest sentrale områdene mot øst, og derved ikke trenger å trekke lenger vest. Det er dokumentert at de beste beiteforholdene finnes øst mot Setesdalen, særlig i nordområdet. Derfor er det naturlig at det er her vi finner den største konsentrasjonen av dyr.

Ved sammenlikning mot tidligere arealbruk, må det også tas hensyn til at de store kraftmagasinene har skapt permanente hindre for trekk, og ødelagt de største og viktige beiteområdene. Uten å gjøre noe vesentlig med kraftanleggene er det dessverre utelukket å få tilbake en villreinstamme som har like gode leveforhold og samme trekkmønster som før utbyggingene på 1960-70 tallet.

Dette tilsier at villreinens arealbruk bør overvåkes fremover. Dersom bestandsstørrelsen økes til målet på 4 000 dyr, og målrettede tiltak nå gjennomføres, har vi et godt håp om at arealbruken vil endres i tråd med målsettingene.

MERKNADER TIL DE ENKELTE TILTAKENE

4 Oppdatering eller revisjon av regional plan i Setesdal Austhei og Setesdal Ryfylke villreinområder

STF støtter en begrenset oppdatering av Heiplanen.

Tiltakene og prioriteringene fra tiltaksplanen bør speiles også i den regionale planen.

Samtidig som en oppdatert Heiplan kan styrke villreinens vilkår, kan den også tydeliggjøre handlingsrommet for friluftslivet og mulighetene for villreinvennlig ferdsel. Deler av heiplanområdet og derved nasjonalt villreinområde er for alle praktiske formål gått ut av villreinens arealbruk, og det synes lite realistisk å kunne gjenoppta bruksmønstre som ligger svært langt tilbake i tid. Særlig gjelder dette der kraftutbygging har stengt viktige trekkveier og ødelagt beiteområder. Gjennom sonering eller annen tydeliggjøring av handlingsrommet kan mulighetene for villreinvennlig ferdsel styrkes, og slik bidra til å avlaste de mer sårbare og sentrale delene av villreinområdet.

8 Dialogforum for villreinformvaltning

Tiltaket støttes.

Et dialogforum for villreinformvaltning kan bidra til å forebygge konflikter og styrke tiltaksarbeidet til beste for villreinen. STF støtter et slik tiltak og vil ønske å delta.

Også i dag finnes det flere slike møteplasser, spesielt rådgivende utvalg for landskapsvernområdene i SVR og Heiplansamlingene er i dag viktige møteplasser. Et nytt dialogforum bør samordnes med eksisterende ordninger for å unngå unødig mange møter.

10 Samlet vurdering av nasjonale naturrestaureringsprosjekter for å gjenopprette trekk mellom villreinområder og bedre tilstanden til villreinen frem mot 2050

Tiltaket støttes.

Det er et paradoks at de tyngste og mest ødeleggende inngrepene for villreinen i liten grad foreslås reversert, mens byrden av tiltakene i stor grad legges på det allmenne friluftslivet. I Ryfylke er det utvilsomt kraftutbygging som i størst grad har ødelagt arealene for villreinen, men også veibygging har bidratt vesentlig. Likevel foreslås det i liten grad å reversere slike inngrep, eller gjøre tiltak som vesentlig vil kunne endre forholdene til det bedre.

STF er derfor positiv til at det gjøres en samlet vurdering av aktuelle tiltak for naturrestaurering på nasjonalt nivå. Slike tiltak vil nødvendigvis være svært kostbare, og bør derfor gjennomføres der de gjør størst nytte.

Ved vurderingen av slike tiltak bør det ikke utelukkes å vurdere inngripende og omfattende tiltak som berører eksisterende kraftutbygging. Dagens vannkraftanlegg er i stor grad bygget på 1960 og -70 tallet, med datidens teknologi og kraftbehov. Det bør vurderes om ny teknologi gjør det mulig å fjerne inngrep og restaurere trekkeveier, samtidig som vannressursene utnyttes best mulig i dagens kraftsystem.

Et helt konkret tiltak som bør vurderes i denne sammenhengen er tunell på E 134 over Haukelifjell. De foreliggende planene om oppgradering av veien vil innebære et massivt terrenginngrep, spesielt på strekningen fra dagens Haukelitunnell til Haukeliseter. Dette vil utvilsomt etablere et absolutt hinder for utveksling av villrein mellom nord og sør, som er et forvaltningsmål så snart sykdomssituasjonen gjør det mulig. STF vil støtte en forlengelse av tunnelplanene, selv om det skulle vanskeliggjøre adkomsten til Haukeliseter på vinterstid.

11 Operasjonalisering av villreinfond

Tiltaket støttes.

Som nevnt innledningsvis er finansiering av tiltakene som STF skal stå for en forutsetning for at dette skal kunne gjennomføres. Det er derfor viktig at villreinfondet blir gjort tilgjengelig, for de tiltakene som blir vedtatt i tiltaksplanen.

På sikt bør også villreinfondene styrkes. Ut fra det vi har fått kjennskap til om beløpenes størrelse, så er de langt fra tilstrekkelige. Midlene bør også utbetales raskt, slik at tiltak kan iverksettes og effekten evalueres før det går for lang tid. Dersom villreinfond og annen finansiering gjøres tilgjengelig i løpet av 2026, vil STF kunne starte gjennomføringen av tiltak som nevnt i pkt. 45 allerede i 2027.

13 Redusere motorferdsel mm

STF støtter de foreslåtte tiltakene for redusert motorferdsel.

For den nyttetransport som STF driver med skuter og helikopter arbeider vi allerede i dag for å redusere dette til et minimum gjennom god koordinering, samkjøring med andre og tilpasninger på hyttene.

15 Digital saksbehandling og rapportering for motorferdsel i utmark

Tiltaket støttes.

En digital saksbehandling som foreslått vil forenkle kontroll og redusere arbeidsmengden og risikoen for å gjøre feil.

17 Utfasing av sanntidstilgang til GPS-posisjoner til annet enn forskningsformål

Tiltaket støttes.

For STF's arbeid med tiltakene har tilgang til GPS data gjennom dyreposisjoner.no vært avgjørende for å kunne delta i en kunnskapsbasert dialog. Lokalkunnskap og observasjoner av villrein er viktig, men gir i praksis selektiv informasjon. Det er derfor viktig for evaluering av tiltakene at GPS merking av dyrene videreføres, men vi har ikke behov for tilgang til posisjoner i sanntid.

Forvaltningen bør likevel ha muligheter for slik tilgang ved spesielle behov, spesielt i år med dårlige vinterbeiter pga nedising. Slike år vil tilgang til dyreposisjonene være viktig for å treffe med målrettede tiltak.

20 Ferdelsrelaterte informasjons- og veiledningstiltak i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Tiltaket støttes.

Dette er et viktig tiltak med potensielt stor positiv effekt for villreinen.

DNT og ut.no bør brukes som sentrale kanaler for å formidle slik informasjon. Vi har allerede et prosjekt som ferdigstilles i 2025, der informasjon om ferdselsregler som gjelder for hvert enkelt verneområde i Rogaland gjøres tilgjengelig i forenklet form på ut.no. Informasjonen når da ut til mange gjennom landets største turportal.

I den grad informasjonen til brukerne skal gi råd om områder der man ikke bør bevege seg deler av året så bør beslutninger om hvilke områder det skal advares mot kvalitetssikres gjennom besøksstrategier osv. DNT og andre friluftslivsaktører bør medvirke i slikt arbeid, og det må sikres ressurser til å følge opp.

21 Kanalisering av ferdselen gjennom sti- og løypeplaner i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Tiltaket støttes med forbehold.

Det er noe uklart for oss hva som ligger i dette tiltaket, særlig sett i lys av den omfattende omleggingen av sti- og rutenett som foreslås i tiltak nr. 45. Generelt er vi positive til at det utarbeides slike planer, og vil medvirke til det.

Likevel er det viktig at slike planer utarbeides med de øvrige tiltakene i tiltaksplanen som ramme, og at det ikke fører til nye prosesser med ytterligere forslag om innstramminger i tillegg til det som nå foreslås. Spesielt er det viktig at nye sti- og løypeplaner ikke griper inn i og forsinker den løsningen som nå er jobbet fram lokalt, som tiltak nr. 45.

23. Tilrettelegging for økt sikkerhet, kvalitet og profesjonalitet i guidede reiselivsopplevelser, ved å støtte opp under arbeidet med en Norsk Standard for guider

Dette tiltaket støttes. DNT sentralt er involvert i dette arbeidet på nasjonalt nivå, og STF vil følge det opp lokalt.

24. Oppfordre hyttetilsyn og brukere av DNT sitt løypenett til å informere når de har observert villrein

Dette tiltaket støttes.

Rapportering bør skje gjennom en lett tilgjengelig digital løsning. DNT sentralt må involveres i å etablere gode tekniske løsninger, og de enkelte medlemsforeningene må involvere frivillige og brukere av løypenettet.

29.-31. Tiltak knyttet til jakt

Tiltakene 29.-31. kommenteres samlet.

Tiltakene støttes, men bør skjerpes.

Selv om jakt er nødvendig for å regulere bestanden, er *måten* villreinjakten utøves en faktor som kan påvirkes og som kan bidra til å oppnå forvaltningsmålene.

Hovedutfordringen i Ryfylkeheiene er å få redusert barrierer i funksjonelle trekkpassasjer, og få reetablert en bærekraftig villreinstamme i de vestlige områdene. Det er derved et helt selvsagt tiltak at jakt bør unngås i de kritiske trekkpassasjene, og at det ikke bør jaktes i de mindre brukte områdene i vest, før stammen har etablert seg på et bærekraftig nivå. Spesielt er det viktig at tradisjonsbærere som kan bidra til å ta nye områder i bruk ikke blir skutt.

Tiltaksplanen overlater svært mye av jaktforvaltningen til rettighetshaverne. Den sentrale rettighetshaveren i Ryfylkeheiene er Statskog. Selv om Statskog har sagt seg villig til å gjennomføre enkelte tiltak, bør det være selvsagt at staten som rettighetshaver går foran og selv legger flere føringer for egen jaktutøvelse for å nå forvaltningsmålene i tiltaksplanen.

Konkret er det spesielt områdene rundt Steinbuskaret-Storsteinen som er sentralt i Ryfylke. Her

har Statskog allerede innført jaktfri sone som et viktig tiltak. I jaktfeltene Auråhorten, Smalevatn og Sandvatn er det likevel foreslått fjerning av all infrastruktur for annet friluftsliv enn jakt, samtidig som det fortsatt skal jaktes både villrein og småvilt, riktignok med noen begrensninger.

For gjennomføring av frivillige tiltak er det viktig for legitimiteten at alle bidrar. Det er et generelt inntrykk at jakt og jegerinteresser skjermes i stor grad, mens almene frilftsinteresser rammes hardere av tiltakene som foreslås. Dette er en utfordring for å få gjennomført et samlet sett av frivillige tiltak i de mest sårbare områdene.

For å forsterke effekten av tiltak nr. 45, og for å sikre legitimiteten til tiltaksplanen og oppslutning om denne fra andre frilftsaktører, bør staten som rettighetshaver gå foran og iverksette begrensninger ut over det som er foreslått. Tiltakene bør også forankres i tiltaksplanen og ikke kun overlates til Statskog, slik at de synliggjøres og evalueres som en del av helheten.

Det bør være et generelt prinsipp at der almen ferdsel begrenses gjennom fjerning av stier og nedlegging av hytter, så bør det ikke tilrettelegges for fortsatt jakt i de samme områdene.

36 Kartlegge påvirkninger fra anleggsveier i villreinområdet og vurdere behov for tiltak for å redusere ferdsel som ikke er knyttet til nyttekjøring

Tiltaket støttes.

Kartleggingen bør også inkludere en faglig vurdering av om ferdsel på de aktuelle anleggsveiene har barriereeffekt eller på andre måter er spesielt negativt for villreinen. Ferdsel på disse anleggsveiene er positivt for generelt friluftsliv, og bør ikke begrenses uten god grunn. Flere av de aktuelle veiene antas å ha liten betydning for villreinen, og ferdsel bør ikke begrenses uten godt kunnskapsgrunnlag.

Tiltaket omfatter i første omgang bare kartlegging. På enkelte anleggsveier er det allerede i dag utfordringer og konflikter som er blitt forsterket av tiltaksplanarbeidet. Anleggsveien i Flatstøldalen er omtalt i denne høringsuttalelsen under tiltak 47. Nilsebuveien er omtalt under tiltak 45.

Erfaringene med stenging av veier og konflikter rundt dette tilsier at vedtak om stenging og håndheving av bomregimer bør legges til kommunene eller andre offentlige etater, og ikke overlates til private.

37-38 Evaluering, oppfølging og revidering av tiltaksplanen

Tiltaket støttes, det er naturlig og positivt at planen evalueres og justeres ved behov.

Samtidig er det viktig å nå skape ro om de tiltakene som blir vedtatt, og gi mulighet til å gjennomføre disse uten å skape usikkerhet om gjennomføringen.

Omleggingen av STFs rutenett (tiltak 45) er kommet i stand som følge av en prosess som har gått over lang tid og i dialog mellom en rekke aktører lokalt og regionalt. Likevel er vi kjent med at det i flere av høringsuttalelsene som er vedtatt foreslås tiltak som i praksis vil kunne undergrave og forsinke gjennomføringen av de omforente tiltakene.

For STF er spesielt tiltak 45 et stort steg å ta, og det er en betydelig risiko knyttet til omleggingen. Gjennomføringen forventes også å ta mange år. Det er derfor viktig at rammevilkårene for denne omleggingen ligger fast lenge nok til at den kan gjennomføres, og effekten evalueres, før man evt. tar opp igjen spørsmål om plasseringen av hytter og turløyper.

39 Tiltak for å redusere barriereeffekten av Blåsjøvegen

Det foreslås inngripende tiltak med å stenge adkomsten på Blåsjøveien. Dette må også sees i sammenheng med tiltak 40 og 41.

STF støtter tilbakeføring av veien til Skreivasskleivane, men ikke forslagene om stenging av veien med bom. Vi mener negative konsekvenser for villreinen kan motvirkes med mindre inngripende tiltak.

Generelt vil vi peke på at byggingen av Blåsjø og tilhørende anlegg representerte et massivt naturinngrep med konsekvenser både for villrein og friluftsliv. Fra et friluftsperspektiv ville det utvilsomt vært det beste om anleggene, inklusive vei, ikke ble bygget. Men når de først er bygget, så er lettere adkomst på anleggsveiene en positiv effekt for allmenheten. Konesjonsvilkårene om at veien skal forbli åpne er derved en balansert løsning som søker å oppveie noe av den ulempen som utbyggingen hadde for friluftsinteressene.

Veien slik den fremstår i dag representerer i seg selv en barriere for friluftsliv. Det oppleves stort sett negativt å gå på vei fremfor på sti i terrenget. Likevel er veitraseene ofte lagt slik at det er veien som blir det naturlige veivalget, også til fots.

En stenging av veien vil derfor være et vesentlig negativt tiltak for generell friluftsbruk, men også for turisme og reiselivsnæring. Stenging av veien må derfor være basert på et godt kunnskapsgrunnlag.

Vi stiller spørsmål ved det faglige grunnlaget for dette tiltaket. Det er primært Blåsjømagasinet som stenger trekkrutene, og dagens ferdsel på veien er begrenset og foregår bare i en kort periode fra snøen smelter i midten av juli eller senere. Den østlige delen av veien til Beinlei og Storvassdammen er uansett stengt med bom allerede i dag. Trafikken på veien går derved utelukkende til Oddatjørndammen og videre til Førrevassdammen. Her ligger veitraseen i kanten av Blåsjømagasinet, der vannflaten uansett utgjør en barriere. Det er derfor vanskelig å se at ferdsel på veien i seg selv utgjør en barriere eller på annen måte er særlig skadelig for villreinen. Det området som vil oppleve redusert ferdsel som følge av slik stenging er ikke et fokusområde i faggrunnlaget for planen.

Forslaget om stenging av veien er hovedsakelig begrunnet i frykten for økt ferdsel ut fra veien. Slik ferdsel vil uansett begrenses av topografien, med Blåsjømagasinet på den ene siden og bratt terreng mot vest. Så langt vi kjenner dette er det særlig turen fra Førrevassdammen til Blåfjellhytta og Eidavatn der det er en viss ferdsel. Også toppturen til Stora Blåfjell trekker noe folk. Dette er områder der evt. forstyrrelser for villreinen kun vil ramme dyr som allerede har trukket forbi de kritiske trekkpassasjene og der det er andre områder med svært lite forstyrrelser. GPS sporene etter merkede dyr viser mange eksempler på at de dyrene som trekker inn i området vest for Blåsjø finner ro og bruker området i lengre tid, selv med dagens ferdsel.

Det kritiske området ved Steinbuskaret vil ikke bli hjulpet om veien stenges med bom ved Øvre Moen, da veien til Storvassdammen allerede i dag er stengt ved bom på to punkter. Vi foreslår ikke noen endring på dette.

En stenging av veien vil derved ramme friluftsliv og almen bruk, uten at det løser de problemene for villreinen som er identifisert i fokusområdene.

Alternativ I, bom ved Øvre Moen

Fra et friluftsperspektiv er det selvsagt bedre at veien er åpen deler av barmarksesongen enn at den stenges hele året. Forslaget om åpning fra 19. august er åpenbart begrunnet i hensynet til jakt, og ikke hva som er best for villreinen. Det er dokumentert at jaktperioden stresser dyra mer enn høysesongen for vandring i juli-august.

Uansett, dersom veien skal stenges med bom forutsetter vi at bomregimet vil bli praktisert og håndhevet for alle. Ut fra erfaringene andre steder er det grunn til å frykte at en stor personkrets vil kunne skaffe seg tilgang, mens andre friluftsfolk blir utestengt.

Dersom veien stenges med bom ved Øvre Moen må man forvente noe ferdsel enten på dagens anleggsvei eller ved at den gamle stien fra Øvre Moen til Undeknuthytta tas opp igjen. Denne ferdselen vil komme i konflikt med målene for fokusområdet Odden, som ivaretas ved at veien legges i tunnel. Med stengt vei vil det derved bli mer menneskelig ferdsel over tunnelen enn om veien forblir åpen.

Dersom veien stenges med bom bør merkingen tas opp igjen av den gamle ruta fra Øvre Moen til Førrevassdammen for å kanalisere de som tross stengingen ønsker å gå dagsturer eller turen til Blåfjellhytta eller andre av fjellstyrets hytter.

Alternativ II, stengt vei til Førrevassdammen

Dette tiltaket vil ha de samme negative virkningene som bom ved Øvre Moen, men vil likevel lette tilgangen til fjellområdene og Blåsjø noe. Våre merknader til alt. I vil gjelde også til dette, bortsett fra at man i dette alternativet ikke vil få økt ferdsel til fots fra Øvre Moen og opp til Blåsjø.

Alternativ III – tilbakeføring av veien til Skreivasskleivane

Dette tiltaket støttes som et positivt tiltak for naturrestaurering.

Tilbakeføring vil stenge en attraktiv innfallsport til fjellet, spesielt til STF's hytte Krossvatn. Det forventes merkbart mindre besøk til denne hytta i august-september om veien tilbakeføres.

Området nord for Blåsjø er et trekkområde som må sees i sammenheng med fokusområdet Odden. Redusert menneskelig ferdsel her vil derved kunne medføre økt arealbruk av Odden og gjennom trekkpassasjen til områdene vest for Blåsjø. Vi vurderer derfor dette tiltaket som mer effektivt og målrettet enn tiltak for redusert ferdsel på anleggsveiene vest for Blåsjø.

Om veien tilbakeføres så vil den ikke ha den samme negative virkning for opplevelsen av landskapet som i dag. Tilbakeføring og naturrestaurering av denne veien vurderes derfor positivt for både villrein og friluftsliv. Det vil kreve en betydelig innsats å restaurere området langs veien til en naturlig tilstand. Skjæringer bør tildekkes der det er mulig, og fyllinger fjernes.

Tilbakeføring av veien har også den fordel at alle brukergrupper rammes likt.

Alternativ IV Regulering av tilgang til båtrampene

Båtrampene er attraktive, spesielt for fiskere. Vi er ikke kjent med at det har noe særlig omfang av folk som bruker båt for å komme seg lenger inn i fjellet på fottur, annet enn jegere. Så langt vi er kjent med dette er det et svært lavt antall av gjester på STF's hytter som bruker båt for å komme seg inn. Det er nok en attraktiv mulighet, men det krever mye utstyr og ferdigheter å bruke båt på denne måten.

Vi ser derfor ikke at det er grunn til å stenge for dagens bruk av båtrampene.

Om man frykter at båttrafikken skal ta seg veldig opp anbefaler vi å overvåke dette og heller vurderer tiltak dersom det viser seg å bli et problem en gang i framtiden.

40. Gjennomføre utbedring og åpning av tunell fra Øvre Moen til Oddatjørndammen for allmenn motorisert ferdsel i tråd med vedtatt detaljplan

Tiltaket støttes.

Dette vil være viktig for å løse problemet som er identifisert i fokusområdet Odden.

Vi forventer at dersom veien legges i tunell og holdes åpen for almen ferdsel så vil det bli svært lite ferdsel til fots i området mellom Øvre Moen og Oddatjørndammen.

41 Innføre sykkelforbud på deler av Blåsjøvegen innenfor bommen på Beinlei i Bykle kommune

Tiltaket støttes ikke. Målsettingene kan nås ved andre og mindre inngripende tiltak.

Det heter i høringsutkastet at det er «betydelig innslag av sykkelbruk», uten at dette er tallfestet. Ferdsel på sykkel på denne veien er en verdifull friluftaktivitet, både for lokalbefolkning og tilreisende. Traseen går langs bredden av Blåsjø og utgjør derved ikke noen barriere, og berører ikke andre fokusområder som identifisert i kunnskapsgrunnlaget.

Et sykkelforbud vil medføre marginalt færre gjester på STF's nærmeste hytter etter omlegging, Hovatn og hytta ved Helvetesvatn («nye Storsteinen»). Effekten vil likevel være så liten at det ikke har betydning for å opprettholde hyttetilbudet. Tiltaket anses derfor først og fremst å ramme en generell friluftaktivitet.

Tiltaket begrunnes primært i frykten for at syklistene vil ta seg videre ut i terrenget ned Steinbuskaret, der det i dag er en viss ferdsel. Slik «lekkasje» bør søkes unngått ved god tilrettelegging og informasjon. Etter omlegging av stien til «nye Storsteinen», (tiltak 45) kan ferdsel kanaliseres til den nye stien. Om stien gjennom Steinbuskaret nedlegges vil det her være ferdselsforbud. Skilt ved Storvassdammen om ferdselsforbudet, og god tilrettelegging for alternative stier bør prioriteres fremfor forbud mot sykkel. Ved behov kan evt. ferdselsforbudet i Steinbuskaret utvides. Med god skilting og annen informasjon legger vi til grunn at så godt som all friluftsførsel ut fra veien og ned i Steinbuskaret vil opphøre.

Etter omlegging av hytte- og rutenettet vil det bli lengre fra anleggsveien til nærmeste turisthytte ved Helvetesvatnet. Det innebærer at denne hytta ikke vil være et naturlig dagturmål, slik Storsteinen er i dag. Et fåtall vil bruke veien med sykkel for å overnatte på hytta, men vi forventer at dette vil ha et svært begrenset omfang. Denne trafikken vil bli kanalisert langs ny stitrasse, og ikke gå ned i Steinbuskaret.

Sykeltrafikken kan overvåkes ved ferdselstillinger, og tiltak vurderes dersom det viser seg at dette blir et problem i framtiden.

42 Forprosjekt for restaurering av trekkvei over Svartevassmagasinet

Tiltaket støttes.

Det er usikkert hvilken effekt et slik tiltak vil ha, men sett i sammenheng med omlegging av rutenettet vil begge sider av Svartevassmagasinet bli skjermet for ferdsel. Det vil kunne gjøre en slik trekkvei viktigere, og styrke effekten av tiltak nr 45.

43-44 Redusere forstyrrelser fra villreinjakt og rypejakt i området rundt Steinsbuskaret

Tiltaket støttes, se våre merknader til tiltak 29-31.

Spesielt sett i sammenheng med tiltak 45 er det viktig at jaktaktivitet opphører i de samme områdene som annen tilrettelegging for friluftsliv skal fjernes. Det gjelder jaktområdene Auråhorten, Smalevatn og Sandvatn.

45 Omlegging av hytte- og løypenett ved Storsteinen

Tiltaket støttes. STF er villig til å gjennomføre tiltaket forutsatt at alle nødvendige tillatelser og finansiering faller på plass og forutsatt at det ikke fremmes andre tiltak som undergraver mulighetene for å opprettholde det nye hyttenettet som et attraktivt friluftstilbud.

Dette er det sentrale tiltaket som berører STF, og innebærer en vesentlig omlegging av STF's rutenett. Hovedruta fra Haukelisetter til Ådneram, eller videre sørover (Ryger), vil som følge av dette bli lagt om og ende i Lysebotn (tiltak 48).

Tiltaket er utarbeidet etter en omfattende prosess mellom STF og verneområdestyret SVR, kommuner, grunneiere, fjellstyre og andre. Det representerer slik et nøye avstemt kompromiss, der mange av detaljene har vært diskutert svært nøye. For STF har det vært viktig å komme frem til tiltak som er i samsvar med kunnskapsgrunnlaget og som kan forventes å ha positiv effekt for villreinen. Der tilbudet til friluftsfolk blir redusert, har det vært en målsetting å kompensere dette med forbedret tilrettelegging og ny infrastruktur andre steder. Dette er i samsvar med signalene i stortingsmeldingen om å tilrettelegge for mer villreinvennlig ferdsel. Restriksjonene rundt Storsteinen må derfor ses i sammenheng med tiltak for økt tilrettelegging lenger vest.

Det er derfor helt avgjørende at tiltak 45 sees på som en pakkeløsning, og at det ikke åpnes for å gjøre endringer i enkelte tiltak uten å sørge for at balansen mellom villrein og friluftsliv opprettholdes.

Ved nedlegging av stier er STF enig i at det innebærer fjerning av stiene som turforslag på ut.no og annen omtale eller markedsføring. Vi vil også aktivt gå ut med informasjon for å styre besøkende til å bruke det nye rutenettet, og oppfordre til ikke å bruke de gamle stiene. Likevel bør fysiske stier beholdes i kart, slik at det alltid er samsvar mellom det fysiske terrenget og kartene.

Det åpnes i høringsutkastet for at nedlegging av ruta Storsteinen-Kringlevatn gjøres som en prøveordning for 10 år. Ved gjennomføring av dette tiltaket må det avklares med verneområdestyret hva midlertidig stenging skal innebære. Stengingen gjennomføres som et frivillig tiltak. Det er viktig å sikre en reell mulighet til å gjenoppta merkingen av denne stien etter utløp av prøveperioden.

Som en del av det nye rutekonseptet er det viktig å beholde en mulighet for å gå til Nilsebu og derfra få transport til Lysebotn. Dagsetappene Nilsebu-Grautheller-Lysebotn vil bli lange og krevende. For å lykkes med å flytte noe av trafikken fra østsiden av Svartevassmagasinet til vestsiden er det derfor viktig at Nilsebuveien forblir åpen for brukere av turisthyttene. Dette blir nå utfordret av at grunneiere i Lyse har stengt veien med bom, og nekter å gi enkel tilgang til nøkkel for gjester på turisthyttene. Dette er i strid med konsesjonsvilkårene for utbyggingene i Lyse. Stengingen gjør det vanskeligere å få kanalisert ferdselen i tråd med intensjonen bak tiltak 45. Vi kan ikke se at den begrensede ferdselen som vil komme mellom turisthytte rundt Nilsebu vil ha vesentlig negativ effekt for villreinen.

Tiltaket omfatter ikke kvistede vinterløyper. Villreinens arealbruk om vinteren er i Ryfylkeheiene mye mindre problematisk enn om sommeren, fordi kraftmagasinene er islagte og derved i mindre grad stenger trekkmulighetene. Ferdselen på de kvistede løypene er også langt lavere enn sommerstid. Kvisteløpene kan derfor videreføres som i dag, de er svært viktige for sikkerheten i vinterfjellet. Ved en omlegging av hyttenettet må det gjøres noe omlegging også av kvisteløpene, spesielt ved å knytte rutene fra Kringlevatn og fra Svartevassmagasinet til ny hytte ved Helvetesvatnet, og videre østover til Hovatn.

Ny hytte ved Grasdalen vil ikke bli knyttet til rutenettet med vinterløype.

Verneområdestyret for SVR støtter i sin høringsuttalelse tiltak 45, men foreslår samtidig

sesongstenging av hyttene Hovatn og Vassdalstjørn. Dette er et tilleggsforslag som ikke har vært del av forhandlingene i arbeidet med tiltaksplanene. En stenging vil ikke bare berøre de to hyttene, det vil også effektivt stenge muligheten til å gå hele strekningen fra Haukelisetter til Lysebotn («Ryger») i perioden da hyttene foreslås stengt. Det undergraver derved hele grunnlaget for den omfattende omleggingen som vi nå sier oss villig til å gjennomføre.

Begrunnelsen for SVRs forslag er en bekymring for manglende villreintrekk nordfra og inn til Steinbuskaret. Slik trekkmonsteret har vært de siste 20 årene med GPS-merking har dyrene fra stammen i nord i svært liten grad trukket ned mot den trangeste passasjen mellom Hovatn og Storsteinen. De viser liten motivasjon for å trekke sør og vestover. Dyrene står lenger øst, og kommer ikke i konflikt med stien. Vi finner ingen eksempler på GPS spor som viser at dyrene presser mot stien i perioder da det er ferdsel der. Det kan derfor ikke være ferdselen som er årsak til at dyrene ikke trekker videre sørover. Ferdselen på denne stien mellom turisthyttene er dessuten svært beskjeden, med 2-4 passeringer i snitt i høysesong. Ferdselen av folk, og trekkmonster for villrein, bør overvåkes for å kunne reagere dersom det oppstår et problem. Slik situasjonen er i dag er det ikke grunnlag for å gjøre tiltak.

Flytting av Storsteinen turisthytte til Helvetesvatn innebærer at dagsetappen fra Hovatn til ny hytte blir omkring 20 km. Også andre etapper på «Ryger» til Lysebotn blir tilsvarende lange. Det innebærer at denne langturen blir en krevende rute som kun er aktuell for et begrenset antall spreke fjellvandrere. Gjennom bevisst omtale og styring av besøket vil vi også kunne holde ferdselen på samme lave nivå som nå. Ferdselen mellom disse hyttene har gått kraftig ned fra toppen på 1980-tallet, og ser nå ut til å ha stabilisert seg på et lavt nivå, riktignok med en del variasjoner fra år til år.

47 Gjennomføre vedtatt pålegg om stenging av anleggsvei til Duge/Svartevassmagasinet for allmenn motorferdsel

Tiltaket støttes ikke.

Gjennom arbeidet med tiltaksplanene er det ikke kommet frem informasjon om historiske villreintrekk gjennom den lavereliggende Flatstøldalen. Trekkene har skjedd fra Elsvatn og over mot Dynjan, og ved Duge. Som omtalt i merknadene til tiltak 61 stiller vi likevel spørsmål ved barrierevirkingene av veien i dagens situasjon. Vår vurdering er at det per i dag ikke er tilstrekkelig faglige grunnlag for å si at stenging av denne veien bidrar vesentlig til bedring av villreinens levevilkår.

Ved vedtak 24. mars 2011 bestemte Olje og energidepartementet følgende:

Anleggsveien fra Ådneram til Svartevatn skal forbli stengt for allmenn motorisert ferdsel fra eksisterende bom på Ådneram. Motorisert ferdsel innenfor bommen skal, uten særskilt tillatelse, kun skje som nødvendig transport i forbindelse med drift av eiendommene som naturlig sogner til veien, herunder nyttetransport i forbindelse med drift av turistforeningens hytter.

Dette vedtaket har i praksis ikke blitt fulgt opp av noen av rettighetshaverne. Bommen har i lange perioder stått åpen, spesielt i perioder med mye anleggsvirksomhet på Duge. Statskog tilbyr nøkkel til alle jegere og gjester på deres hytter, og til medlemmer av Rogaland fuglehundklubb som driver jakttraining. Denne tilgangen markedsføres bla på iNatur. Det er også vårt inntrykk at både grunneiere og andre som har tilgang på nøkler har hatt en svært liberal praksis med å låne disse ut til annet enn drift av eiendommene. Også fra STFs side har vi derfor i noe omfang tilbudt nøkkel til gjester på våre turisthytter, uten at dette har vært markedsført.

Det er omkring 5 000 hytter i Sirdal, og hyttebyggingen pågår fortsatt. Svært mange av disse hytteeierne vil ha Flatstøldalen som naturlig utgangspunkt for dagsturer.

Tilgang til veien for brukere av STF's hytter har så lite omfang at det bare marginalt påvirker barriereeffekten av veien. Samtidig er det et betydelig gode for tilgang til hyttene, som fremmer friluftsliv og folkehelse. Spesielt for organiserte turer for barn, unge og brukere med behov for særskilt tilrettelegging er det svært verdifullt å bruke veien for tilgang til Grautheller og Taumevatn. Det bør derfor åpnes slik at gjester på STF's hytter får tilgang til å kjøre på veien, vertfall i forbindelse med organiserte turer.

Subsidiært, dersom vedtaket skal opprettholdes, må gjennomføringen av restriksjonene likestille grunneiere, jaktinteresser og brukere av Statskogs hytter med brukere av STF's hytter.

OEDs vedtak fra 2011 likestiller alle grunneiere og andre interessenter, slik at det kun skal tillates ferdsel i forbindelse med «nødvendig transport i forbindelse med drift av eiendommene». Tilføyelsen av at dette også gjelder for nyttetransport til turistforeningens hytter er en klargjøring av at også STF er en rettighetshaver i denne forbindelse. Vedtaket innebærer ikke at de formålene som er tillatt er annerledes for STF enn hva det er for andre rettighetshavere.

Sira Kvina kraftselskap har nylig meddelt at de vil innføre et bomregime med digital lås som sterkt vil begrense STF's mulighet til å gi tilgang for dugnadsfolk og andre som skal ha tilgang for nyttetransport, samtidig som Statskog og andre grunneiere beholder et ukontrollert nøkkelregime for sine gjester. Dette er i strid med OEDs vedtak, og uheldig for å sikre legitimitet og oppslutning om hele tiltaksplanen. Slike begrensninger oppleves urettferdig, og skaper mistillit blant STF's medlemmer og tillitsvalgte. Det gjør i sin tur at det er langt mer krevende å få aksept for andre tiltak i tiltaksplanen.

Vi er kjent med at kommunedirektøren i Sirdal i forslag til høringsuttalelse har tatt til orde for en revidering av OEDs vedtak. Om en slik prosess åpner for en praktisk håndterbar løsning som likestiller ulike bruksinteresser, vil STF stille seg positiv til det.

48 Omlegging av konseptløype «Ryger»

Tiltaket støttes, og vil gjennomføres frivillig av STF forutsatt at alle tillatelser og finansiering faller på plass.

Dette er en del av pakkeløsningen som også kommer frem av tiltak nr. 45. Det vises til våre kommentarer til dette.

Fortsatt tilgang til å kjøre Nilsebuveien for våre gjester er en forutsetning for at dette tiltaket skal kunne fungere.

Verneområdestyret i SVR har i sitt hørings svar anbefalt at tiltaket tas ut, og at Ryger skal tas ut av DNTs konsept SignaTur. Endringene som gjøres på konseptruta Ryger i tiltak 45 og 48 er tilpasninger for å legge til rette for villreinvennlig ferdsel i fjellet. Det bør være et argument for at SignaTur Ryger videreføres i revidert form. Omleggingen av Ryger til en villreinvennlig trase vil være et hovedbudskap i kommunikasjonen rundt å endre en svært godt innarbeidet fjelltur fra Haukeliseter til Ådneram. En eventuell fjerning av konseptruta Ryger vil svekke målsetningen om å tilrettelegge for friluftslivet i mer villreinvennlige områder, som er en vesentlig motivasjon for de omfattende endringene i tiltak nr. 45.

49 Utsette brøyting av anleggsvei mellom Vetrhus og Mosvatn til påske

Tiltaket støttes ikke.

Mosvatn er et populært utgangspunkt for dagsturer på ski, spesielt til Snønuten. Tiltaket vil ramme dette.

For brukere av STF's hytter og rutenett er det fullt mulig å parkere på Vetrhus og gå på ski på

veien til Jonstølen. Dette er bare marginalt lengre og vil neppe påvirke ferdselen vesentlig. Det er ikke gode parkeringsmuligheter for mer enn noen få biler på Vetrhus. Tiltaket vil derved medføre parkeringskaos på gode utfartsdager med stor dagsturtrafikk. Både lokale og tilreisende som planlegges skitur i området må kjøre langt og har få andre aktuelle startpunkt for skiturer i området når de ankommer Vetrhus.

Mostølområdet er sporadisk brukt som vinterbeite for villrein. Likevel kan vi ikke se at dagens ferdsel, med skiturer primært opp mot Snønuten, utgjør noen betydelig forstyrrelse. Skisesongen er konsentrert om noen få helger og trafikken er høy bare når været er fint. Vi kan derfor ikke se at kunnskapsgrunnlaget tilsier at dagens friluftsbuk bruk bør begrenses ytterligere.

De lavereliggende områdene rundt Mostøl kan være viktige for beite i år med mye ising eller vanskelige forhold for villreinen i høyden. Dette gjelder bare unntaksvis og deler av vintrene. I stedet for å begrense utfarten hver vinter, bør det vurderes å sette i verk tiltak de vintrene det er et reelt problem.

Vi forstår at Suldal kommune av budsjettensyn vurderer å utsette brøtingen av denne veien. Det er i så fall en beslutning som må tas av kommunen. Det er unødvendig å ta tiltaket inn i tiltaksplanen for villrein, dersom begrunnelsen primært er budsjettkutt.

56 Tiltak for å redusere barriereeffekten av Brokke-Suleskardvegen

Tiltaket støttes delvis. STF støtter alternativ B – tidligere stenging av veien.

Brokke-Suleskarveien er et sentralt tema i tiltaksplanen. Tiltak her kan potensielt gi stor gevinst for villreinen. Det vises til høringsuttalelse også fra DNT Sør som har større deler av sitt rutenett i tilknytning til veien.

Generelt vil vi peke på at veien har stor verdi som tilgang for friluftsliv, spesielt fra de store hyttebefolkningene i Brokke og Sirdal, men også tilreisende fra Rogaland.

Kunnskapsgrunnlaget tilsier at veien er spesielt problematisk for høsttrekket i september-november. Det er derfor unødvendig og uheldig for friluftslivet å stenge tilgang til parkeringsplasser og annet som vil begrense friluftsliv også de delene av året det ikke er villrein i området.

Tiltak 56B støttes. Kunnskapsgrunnlaget tilsier klart at to uker stengt vei om høsten er viktigere for villrein enn to uker på våren. Det kan tilsi at veien bør kunne åpnes tidligere på våren. Likevel, som del av en samlet løsning rundt omlegging av DNT Sørs rutenett, kan vi støtte at veien stenges tidligere uten at det kompenseres med tidligere åpning.

Parkeringsplasser kan flyttes for å kanalisere ferdselen der det ønskes. Likevel må det påpekes at det er et stort press på å parkere langs denne veien. Stenging av parkeringsplasser i stort omfang uten noe nytt tilbud vil derved føre til parkeringskaos og trafikkfarlige situasjoner.

For STF's rutenett er spesielt parkeringsplassen ved Ramsdalen viktig. Denne fungerer for ruta til Taumevatn, og kan også brukes for dagsturer til Rågeloni som er et svært populært dagsturmål. Noen av de foreslått omleggingene rundt Roskrepfjorden (DNT Sør) innebærer at ferdsel vil bli kanalisert vestover, på ruta til Taumevatn. Denne ruta er derfor viktig i et fremtidig rutenett mellom DNT Sørs og STF's hytter, og for langrutene nord-sør.

Løsningene for denne veien bør sees i sammenheng med samlet løsning for friluftsliv og rutenett på sør- og nordsiden av veien. Vi viser i den forbindelse til høringsuttalelse fra DNT Sør.

61. Kanalisering av ferdsel på ski bort fra villreinens trekkområde i Flatstøldalen

Tiltaket støttes ikke. Det vises til våre merknader til tiltak 47 for omtale av dette fokusområdet.

Den lavereliggende delen av Flatstøldalen er ikke et trekkområde. De tradisjonelle villreintrekkene er lenger oppe på fjellet, ved Elsvatn og enda lenger inne ved Duge.

Det kjøres i dag en populær rundløype i Flatstøldalen. Denne brukes mye, og innebærer at mange skiløpere bare går rundturen nede i dalen. Om oppkjøringen av spor begrenses vil skiløpere ledes over til å gå på veien der det vil være skuterspor, og derved komme lenger inn i terrenget.

Det vises i den forbindelse til høringsuttalelse fra hytteforeningen Øverst i Sirdal, som omtaler betydningen av denne rundløypa.

Et viktig tiltak for kanalisering av ferdselen i dette området vil være å etablere nye attraktive løper nede i selve Sirdalen, og i randsonene. Ut fra dagens arealbruk er området mellom Suleskar og Hilleknuten og på østsiden av Hilleknuten et mye brukt vinterbeite. Det har i mange år vært mer dyr her enn i området mellom Flatstøldalen og Duge. Der går villreinen årvisst tett på både hytter og stor utfart, tross stor ferdsel med toppturer til Hilleknuten. Kanalisering av ferdselen på alternative skiløyper bort fra Suleskar og Hilleknuten vil være mye mer positiv enn å begrense ferdselen i Flatstøldalen.

Begrensning av dagens praksis for løypekjøring i Flatstøldalen vil derfor virke mot sin hensikt.

Om man skulle begrense barrierevirkningen av veien vinterstid ville det vært bedre å pålegge Sira Kvina Kraftselskap å ikke brøyte veien vinterstid. De senere årene har kraftselskapet endret praksis og brøyter veien senere på høsten og tidligere på våren enn tidligere. Aktiviteten med brøyting, brøytekanter og medfølgende biltrafikk må være et potensielt større problem enn ferdselen på snø.

Innover i fjellet fra Flatstøldalen er det noe ferdsel av skiløpere på kvistet løpe inn til hytta på Taumevatn. Derfra og videre inn mot villreinens kjerneområder er ferdselen vesentlig lavere, og på et stabilt nivå. Vi kan ikke se at det er grunnlag for å innføre restriksjoner i dette området.

62. Utsette maskinpreparering av skiløyper i Joggledalen og Hønedalen til påske

Tiltaket støttes ikke.

Kunnskapsgrunnlaget tilsier at hovedutfordringen i sørområdet er trekket nordfra, over veien Brokke-Suleskar. Når dyrene først er kommet over veien har de et stort og åpent terreng tilgjengelig, der det finnes områder uten forstyrrelser selv når det er mye ferdsel på skiløypene. Villreinen er derfor mindre sårbar når de først har kommet seg over i sørområdet.

Forstyrrelsene fra ferdsel som forekommer i dette området er en irreversibel konsekvens av hytteutbygging i Sirdal. Løypekjøring er svært viktig for friluftsliv og fører til at ferdselen kanaliseres til noen få traséer. Det kan evt. åpnes for adaptiv løsning i år med spesielle utfordringer eller om området oppsøkes av større flokker villrein.

Utvikling av attraktive alternative skiløper nede i dalen vil være et positivt, men likevel effektivt tiltak for å kanalisere ferdsel bort fra villreinområdene. Det vises i den forbindelse til høringsuttalelse fra VisitSirdal 365 som omtaler dette.

75. Vurdere tiltak for å redusere barriereeffekten av E134 når CWD-situasjonen muliggjør dette

Tiltaket støttes delvis.

Ny veiløsning som prosjektert på E134 vil gi bedre trekkmuligheter vest for Haukelitunnelen, men samtidig etablere en fullstendig barriere ved Ulevå. Spesielt vil planlagt fylling fra

Haukelitunnellen til Haukeliseter være et massivt naturinngrep som fullstendig vil stenge det som måtte være av trekkmuligheter for villrein. Fra Haukeliseter er vi kjent med at til tross for stor trafikk så er det jevnlig villrein langs veien, som i noen grad trekker over, spesielt på nattestid.

Det er derved uten hensikt å begrense andre forstyrrelser langs veien uten å gjøre noe med veiplanene. STF støtter planer om en lang tunnel, selv med konsekvenser for tilkomst til Haukeliseter vinterstid.

I påvente av CWD avklaring er det unødvendig og kontraproduktivt med kiteforbud langs E134 og andre tiltak for å fjerne trekkhindre mellom nord og sør. Slike tiltak bør uansett avventes til man faktisk ønsker å ta opp igjen trekkaktiviteten.

* * *

STF ønsker å bidra til å bedre tilstanden for villrein, i et helhetlig og balansert samspill med andre parter. Vi håper våre innspill kan komme til nytte og ønsker departementet lykke til i arbeidet med å ferdigstille tiltaksplanene!

Med vennlig hilsen
for Stavanger turistforening

Gunhild Holtet Eie
styreleder

Preben Falck
daglig leder